تحلیل

شمال آفریقا در آستانه تحولات جدید

رحیم محمدی

بین‌الملل

تحولات یك سال گذشته در شمال آفریقا که با سرنگونی عمر البشیر در سودان، کناره‌گیری عبدالعزیز بوتفلیقه در الجزایر و حمله ژنرال خلیفه حفتر به طرابلس دنبال شد نشان از تغییرات جدیدی در شمال این قاره سیاه دارد.

نیروهای آزادی و تغییرسودان که نقشی کلیدی در رهبری مخالفت‌های مردمی علیه نظامیان این کشور دارند می‌گویند موفق شده اند با شورای نظامی حاکم بر این کشور به توافقی جدید دست یابند. اعتراض‌های مردمی در سودان از ۱۹ دسامبر ۲۰۱۸ (۲۸ آذر ۹۷) به علت افزایش قیمت نان آغاز شد، اما این اعتراض‌ها به سرعت رنگ و بوی سیاسی به خود گرفت و تظاهرکنندگان خواستار سرنگونی دولت البشیر شدند. دولت البشیر سرانجام ۲۲ فروردین با دخالت ارتش سرنگون و پس از آن ارتش سودان با تشکیل نهادی با عنوان شورای نظامی انتقالی به ریاست ژنرال عبدالفتاح البرهان قدرت را در دست گرفت. سرنگونی البشیر گروه‌های معترض سودانی را راضی نکرد و آنها همچنان خواستار کنار رفتن نظامیان و انتقال مسالمت‌آمیز قدرت به یك شورای غیرنظامی و تشکیل یك حکومت دموکراتیك بودند. بعد از چندبار گفت‌وگوهای بی‌حاصل سرانجام نظامیان تصمیم به سرکوب اعتراضات گرفتند اما این تصمیم با اعتصاب گسترده در داخل و مخالفت‌های شدید در خارج مواجه شد.

نظامیان که به حمایت‌های عربستان سعودی و امارات پشت گرم بودند تصور می‌کردند با یکسری حملات سرکوبگرانه قادر خواهند بود اعتراضات مردم را خاموش کنند اما این سرکوب‌ها نتایج دیگری داشت و سرانجام نظامیان را وادار کرد با مخالفان در تشکیل یك دولت انتقالی به توافق برسند. طبق توافق‌های انجام شده پس از یك دوره انتقالی سه ساله قرار است در سودان یك دولت غیرنظامی تشکیل شود. اگر این برنامه اجرا شود برای نخستین بار در تاریخ معاصر خواهد بود که در سودان یك حکومت غیرنظامی زمام امور این کشور را به‌دست می‌گیرد و این مساله می‌تواند در ژئوپلتیك شمال آفریقا تاثیرگذار باشد.

پیروزی‌های مردم سودان درحالی است که طی هفته‌های گذشته مردم الجزایر نیز با برگزاری تظاهرات میلیونی بخصوص در روزهای جمعه همچنان خواستار تشکیل دولتی غیر نظامی و دموکراتیك در کشورشان هستند. اعتراضات در الجزایر از شش ماه پیش شروع شد و مردم خواستار عدم مشارکت بوتفلیقه در انتخابات آینده ریاست جمهوری کشورشان بودند. بوتفلیقه که ۲۰ سال زمامدار حکومت در این کشور بود همچنان اصرار داشت رئیس‌جمهور الجزایر باقی بماند. سرانجام بوتفلیقه در اثر فشارهای داخلی و خارجی تسلیم شد و از دور رقابت‌ها کنار رفت اما مردم معترض به این اقدام رضایت نداده و خواستار تغییرات اساسی در ترکیب کلی حکومت شدند. مبارزات مردم الجزایر همچنان به‌صورت شنبه‌های میلیونی ادامه دارد.

یکی دیگر از تحولات شمال آفریقا حملات نیروهای ژنرال حفتر به طرابلس است که حرکت او در اثر فشارهای خارجی و مقاومت مردمی تا اینجا متوقف شده است. حفتر که خود روزگاری یارِ غار و رفیقِ گرمابه و گلستان معمر قذافی دیکتاتور مخلوع لیبی به شمار می‌رفت، نیروهایی را با کمك سه کشور عربستان، امارات متحده عربی و مصر گردآوری کرده و در مقابل حکومت مرکزی صف آرایی کرد. نبرد حفتر با دولت مستقر در طرابلس این روزها به نبرد نیابتی بین دولت‌های مصر، امارات و عربستان از یك سو و قطر و ترکیه از سوی دیگر تبدیل شده است. نتیجه این نبرد هنوز روشن نیست اما اگر طرابلس به تصرف ژنرال حفتر درآید تاثیری منفی بر ژئوپلتیك آینده شمال آفریقا خواهد گذاشت و دولت‌های عربی را به دست درازی‌های بیشتر در این منطقه تشویق خواهد کرد.

رهگیری هواپیمای جاسوسی آمریکا

جنگنده‌های روسی صبح دیروز یك فروند هواپیمای جاسوسی آمریکایی مدل پی-۸ را در نزدیکی حریم هوایی خود رهگیری کردند. وزارت دفاع روسیه در بیانیه‌ای اعلام کرد در پی نزدیك شدن یك فروند هواپیمای پی-۸ دو فروند جنگنده سوخو-۲۷ برای رهگیری آن اعزام و مجبور به دور شدن از حریم هوایی روسیه کردند. / العالم

طعنه پوتین به گوآیدو

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در یك کنفرانس خبری ضمن انتقاد از مواضع خوآن گوآیدو، رهبر عوامل کودتای ناکام ونزوئلا، از او خواست به اقدامات قانونی و انتخابات متوسل شود. پوتین با طعنه گفت: آقای گوآیدو رهبر مخالفان به میان مردم آمد، به آسمان نگاه کرد و خداوند را خطاب قرار داد و سپس خودش را رئیس‌جمهور خواند. اما خداوند به ما نگفت که واکنش او به این خطاب چه بوده و برای ما هیچ نشانه‌ای هم نفرستاد. به همین دلیل به نظر من، او باید به این زمین فانی برگردد. / فارس

منابع صهیونیستی می‌گویند در درگیری‌های هفته گذشته ۱۳۶ معترض بازداشت و ۱۱۰ نیروی پلیس زخمی شدند

صهیونیست‌ها به رغم تدابیر امنیتی هنوز موفق به سرکوب اعتراضات نشده‌اند

آتش در لانه عنکبوت

اعتراضات یهودیان آفریقایی‌تبار که از روز سه‌شنبه گذشته در شهرهای فلسطین اشغالی شروع شده بود همچنان ادامه دارد. موج تازه این اعتراضات از کشته شدن یك مهاجر سیاهپوست به نام سلیمان تِکاه، ۱۹ ساله شروع شد اما این مرگ گویی از یك زخم کهنه پرده بر می‌داشت. زخمی که سال‌هاست مهاجران آفریقایی تبار در اسرائیل با آن دست و پنجه نرم کرده و هر بار به دلیل اعمال بدترین تبعیض‌ها خود را نشان می‌دهد. مصونیت رژیم صهیونیستی از سوی قدرت‌های غربی موجب شده این اعتراضات کمتر در جایی بازتاب داشته باشد یا سازمان‌های بین‌المللی نسبت به آن واکنش نشان دهند.

علی باقری

بین‌الملل

جامعه یهودیان اتیوپیایی تبار حدود ۱۴۰ هزار نفر را شامل می‌شوند که بیش از ۵۰ هزار نفر از آنها در فلسطین اشغالی متولد شده‌اند. روزنامه صهیونیستی جروزالم پست در گزارشی پیرامون درگیری‌های اخیر نوشت: یهودیان اتیوپیایی تبار ساکن سرزمین‌های اشغالی علیه «خشونت پلیس» اسرائیل تظاهرات کردند. به گزارش منابع اسرائیلی در جریان این اعتراضات بیش از ۶۰ نفر بازداشت ودست کم ۴۷ افسر اسرائیلی نیز مجروح شده‌اند. پلیس رژیم صهیونیستی اعتراف کرد برای متفرق کردن معترضان مجبور به استفاده از زور شده است. یکشنبه گذشته جوانی به نام سلیمان تکاه با گلوله یك افسر پلیس در شهرکی در اطراف حیفا کشته شد. او همراه دوستانش برای گذران اوقات فراغت به پارك رفته و مسلح نیز نبود. هرچند بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی در بیانیه‌ای کشته شدن این جوان را «یك تراژدی بزرگ» نامید، ولی این مساله موجب آرام کردن معترضان نشد. او در ادامه بیانیه‌اش مجبور شد بگوید: «این نکته باید روشن باشد که نمی‌توانیم خشونتی را که مشاهده کردیم، تحمل کنیم.» رئوون ریولین، رئیس‌جمهور اسرائیل نیز هرچند سعی می‌کرد برای آرام کردن اوضاع با معترضان ابراز همدردی کند، اما در نهایت بر لزوم پایبندی به قانون و پرهیز از خشونت تاکید کرد.

با وجود این هشدارها و ابراز همدردی‌ها، اعتراض‌ها شامگاه چهارشنبه اوج گرفت و مردم معترض به روشن کردن آتش در خیابان‌ها و حمله به مراکز پلیس اقدام کردند. این اعتراضات در بزرگراه‌ها و چهارراه‌ها، از جمله در تل‌آویو، حیفا و بیت‌المقدس تا پاسی از شب ادامه داشت. معترضان به سمت نیروهای پلیس اسرائیل سنگ پرتاب کردند و در مواقعی شعارهایی به زبان عربی می‌دادند. شماری از تظاهرکنندگان نیز اقدام به پرتاب بمب‌های آتش‌زا به سوی پاسگاه پلیس کردند. گیلعاد اردان، وزیر امنیت داخلی اسرائیل گفت، ما مراقب بودیم در تظاهرات فرد جدیدی کشته نشود زیرا اگر کشته می‌داد ما با وضعیت متفاوتی روبه‌رو می‌شدیم. وی تایید کرد که نیروهای پلیس از گستردگی تظاهرات غافلگیر شده بودند. بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر و وزیر دفاع اسرائیل، شامگاه چهارشنبه نشست ویژه‌ای را در دولت خود برای بررسی این بحران برگزار کرد.

پشت پرده سرکوب سیاهان

اعتراضات هفته گذشته زمانی شدت گرفت که مردم متوجه شدند دادگاه اسرائیل نه‌تنها پلیس صهیونیست و عامل کشتار جوان اتیوپیایی‌تبار را محاکمه نکرده بلکه او را آزاد گذاشته و وی هم‌اکنون در یك حبس خانگی آن هم در داخل یك هتل به‌سر می‌برد! روزنامه صهیونیستی معاریو در یك گزارش اعتراف کرد که از سال ۱۹۹۷ تاکنون بیش از ۱۱ جوان از اقلیت‌های اتیوپیایی در درگیری با نیروهای پلیس رژیم صهیونیستی کشته شده‌اند.

چرایی اعتراضات

اعتراض یهودیان آفریقایی‌تبار در سرزمین‌های اشغالی سابقه‌ای طولانی دارد. عمده این اعتراض‌ها به رفتارهای «خشن» و «نژادپرستانه» پلیس و دولت اسرائیل نسبت به رنگین‌پوستان و «خشم نهفته» و تاریخی سیاهان نسبت به دولت صهیونیستی برمی‌گردد. برای مثال مراکز پزشکی اسرائیل خون اتیوپیایی‌هایی که آن را هدیه کرده باشند، استفاده نمی‌کند و آنها را دور می‌ریزند. در بیمارستان‌ها زائوهای رنگین پوست از دیگران جدا می‌شوند و جوانان سیاه پوست در جامعه به دلایل مختلفی از کسب مشاغل مهم دولتی محروم می‌شوند و به ساده‌ترین بهانه‌ای تحت پیگرد و بازداشت قرار می‌گیرند. سه ماه پیش نیز یك جوان اتیوپیایی که بیماری ذهنی و روحی داشت در خیابان به ضرب گلوله پلیس کشته شد. پلیس اسرائیل برای توجیه کار خود گفته بود، این جوان با خود کارد حمل می‌کرده است.

رژیم صهیونیستی از دهه ۶۰ قرن گذشته اقدام به ربودن یهودیان اتیوپیایی موسوم به فلاشاها و انتقال آنها به سرزمین‌های اشغالی کرد. براساس تصمیم سال ۲۰۱۵ دولت نتانیاهو، گروه دیگری از فلاشاها قرار است تا سال دیگر (۲۰۲۰) به اسرائیل منتقل شوند. گفته می‌شود تا پاییز سال ۲۰۱۶ شمار اتیوپیایی‌ها در اسرائیل ۱۴۴ هزار نفر بود که ۵۸ هزار نفر از آنان را خانواده‌های مهاجری تشکیل می‌دهند که طی سال‌های گذشته در سرزمین‌های اشغالی به دنیا آمده‌اند.

یهودیان فلاشا همواره در سرزمین‌های اشغالی، قربانی نژادپرستی و تحقیر و توهین می‌شوند. جامعه صهیونیستی عادت کرده بنا به‌دلایل مختلف نژادی و مذهبی مرزبندی‌هایی را میان یهودیان سفیدپوست و دیگر مردم منطقه و حتی داخل سرزمین‌های اشغالی ایجاد کند. به همین علت اتیوپیایی تبارهای ساکن رژیم صهیونیستی به علت رنگ پوست و اصالت آفریقایی که دارند، همواره مورد تحقیر قرار می‌گیرند.

در حال حاضر یهودیان فلاشا در شهرهای محیطی و در مناطق فقیر نشین و متروك در سرزمین‌های اشغالی زندگی می‌کنند. میزان بازداشت جنایی در میان این افراد بسیار بالاست و گاهی تا ۴۰ درصد می‌رسد، چراکه آنها همواره از فقر و بیکاری رنج می‌برند.

روزهای سخت پیش‌رو

نشریه الکترونیکی «۹۷۲+» در فلسطین اشغالی طی گزارشی به بررسی اعتراضات گسترده سیاهپوستان علیه پلیس رژیم صهیونیستی و دلایل آن پرداخت و نوشت آنها نه تنها از رسانه‌ها عصبانی و به دولت بی‌اعتماد هستند، بلکه نگرانند مانند دیگر آفریقایی‌ها، بهای سنگینی را برای رنگ پوستشان پرداخت کنند. به اعتقاد این نشریه معترضان آشوب‌طلب نبودند بلکه آنها زنان و مردان جوان نگرانی بودند که می‌خواستند نشان دهند هنوز قدرتشان را از دست نداده‌اند. آنها گفتند دیگر نمی‌توانند ساکت بنشینند و برای اعتراض به خیابان‌ها آمدند.

در همین رابطه راشل گیل یوسف، یکی از فعالان حاضر در زمینه ساماندهی تظاهرات اعتراض‌آمیز در سرزمین‌های اشغالی گفت از الان دیگر شرایط مانند گذشته نخواهد بود. روزنامه یدیعوت آحارانوت که برخی اظهارات این فعال سیاسی را منعکس کرد در ادامه از قول او نوشت: با بی‌توجهی حاکمیت اسرائیل به مشکلات متعدد به وجود آمده در بین فلاشاها، این نگرانی وجود دارد که دامنه اعتراضات از این بیشتر گسترش یابد. به گفته او، گرچه درگیری‌های پیشین فلاشاها با نیروهای امنیتی رژیم صهیونیستی با سرکوب شدید و ارائه وعده‌های دروغین مهار شد، اما به نظر می‌رسد تجربه‌های مذاکرات گذشته این بار مانع آرام شدن افکار عمومی اقلیت‌های آفریقایی در فلسطین اشغالی شود. بنابراین او پیش‌بینی می‌کند حاکمیت اسرائیل در آینده شاهد روزهای سخت‌تری باشد و دامنه درگیری‌ها احتمالاً روز به روز افزایش پیدا کند.

اعتراض یهودیان آفریقایی‌تبار در سرزمین‌های اشغالی سابقه‌ای طولانی دارد. عمده این اعتراض‌ها به رفتارهای «خشن» و «نژادپرستانه» پلیس و دولت اسرائیل نسبت به رنگین‌پوستان و «خشم نهفته» و تاریخی سیاهان نسبت به دولت صهیونیستی برمی‌گردد

خبرهای کوتاه

اعتراض به شرایط نامناسب پناهجویان در آمریکا

سیاست‌های سختگیرانه رئیس‌جمهور آمریکا در مناطق مرزی تاکنون به مرگ تعدادی از پناهجویان منجر شده است. وضعیت پناهجویان در مراکز بازداشت نیز مناسب نیست. این موضوع به اعتراضاتی در آمریکا منجر شده است. روزهای گذشته صدها نفر از مردم به خیابان‌های واشنگتن آمدند و نسبت به سیاست‌های دولت در بازداشت مهاجران اعتراض کردند معترضان خواستار تعطیلی مراکز بازداشت شدند. معترضان که بنرهایی با این عنوان که «کمپ‌ها را ببندید»، «بازداشت بی‌پایان شکنجه است» و «آمریکا را دوباره انسانی سازیم» در دست داشتند، در نزدیکی کاخ سفید گرد هم آمدند. / ایرنا

اعلام «انتفاضه» در کل فلسطین

شورای علمای فلسطین در لبنان از تشکیلات خودگردان درخواست کرد به تمامی روابط اقتصادی و سیاسی با رژیم صهیونیستی پایان دهد و در سراسر فلسطین اعلام انتفاضه کند. این شورا تاکید کرد، قدس قبله مسلمانان و پایتخت فلسطین باقی خواهد ماند. در این نشست از تحریم‌کنندگان نشست بحرین، قدردانی و مشارکت برخی کشورها در این نشست محکوم شد. این شورا بر وحدت فلسطینی برای مقابله با رژیم صهیونیستی تأکید و از تشکیلات خودگردان درخواست کرد ضمن قطع تمامی روابط سیاسی و اقتصادی با دشمن، در سرتاسر فلسطین «انتفاضه» اعلام کند. / فارس

اس - ۴۰۰ در راه ترکیه

نخستین بخش از سیستم‌های دفاع موشکی روسی که آنکارا آنها را خریداری کرده، قرار است روزهای آتی در داخل هواپیماها بارگیری شده و به ترکیه منتقل شود. واشنگتن گفته تحریم‌های این کشور همزمان با ورود این سامانه‌های دفاع هوایی روسی به ترکیه اعمال می‌شود. نخستین محموله از این سامانه‌های دفاعی قرار است روز یکشنبه با دو هواپیمای باری از یك پایگاه نیروی هوایی ارتش روسیه به ترکیه ارسال شود. همچنین یك گروه فنی روسی نیز بر استقرار این سامانه‌ها نظارت خواهد داشت. این گروه قرار است روز دوشنبه به ترکیه سفر کند. / ایسنا

جداسازی کودکان اویغور از خانواده‌هایشان

تحقیقات بی.بی.سی نشان می‌دهد دولت چین به‌عمد در حال جداسازی کودکان اقلیت مسلمان اویغور از خانواده‌هایشان است تا آنها را برای شست‌وشوی مغزی به مدارس شبانه‌روزی بفرستد. براساس گزارش بی.بی.سی، وقتی والدین کودکان اویغور زندانی می‌شوند، کودکانشان به مراکز شبانه‌روزی فرستاده می‌شوند. این اقدام با هدف بازآموزی و جدا کردن کودکان از ریشه‌های فرهنگی و دینی اقلیت مسلمان اویغور صورت می‌گیرد. دولت چین می‌گوید، اعضای اقلیت اویغور را برای بازآموزی حرفه‌ای به اردوگاه‌ها می‌فرستد تا با گسترش افراطی‌گرایی دینی مبارزه کند. / ایسنا

گاف‌های تاریخی ترامپ در یك مراسم رژه

سخنرانی ترامپ که از پشت شیشه‌های ضدگلوله بیان می‌شد، پر از غلط‌های فاحش تاریخی و گاف‌های عجیب بود

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا وقتی سال گذشته به فرانسه سفر و در مراسم رژه این کشور شرکت کرد وعده داد که سال آینده مراسم مشابهی را در آمریکا برگزار کند. این تصمیم هرچند با مخالفت‌های گسترده‌ای در آمریکا مواجه شد اما عصر پنجشنبه ترامپ مراسم مشابهی را به مناسبت سالروز استقلال آمریکا از بریتانیا در سال ۱۷۷۶ برگزار کرد.

در این مراسم، دونالد ترامپ در حالی که پشت‌شیشه‌های ضد گلوله ایستاده بود به سخنرانی پرداخت. اما سخنرانی او پر از غلط‌های فاحش تاریخی و گاف‌های عجیب بود. به گزارش فارس، برای مثال دونالد ترامپ به‌اشتباه وقایعی را به استقلال این کشور از بریتانیا در تاریخ چهارم جولای ۱۷۷۶ میلادی نسبت داد که عجیب‌ترین آن، تسخیر فرودگاه‌ها توسط نیروهای انقلابی بود. وی با لحنی حماسی گفت: «ارتش ما آسمان را تحت کنترل خود درآورد، باروها را در هم کوبید، فرودگاه‌ها را تسخیر کرد، هر آن‌چه را که باید انجام داد و در دژ مك هنری، زیر آتش خیره‌کننده موشك‌ها، چیزی به‌جز پیروزی به دست نیاورد». این در حالی است که استقلال آمریکا از بریتانیا هرگز شاهد چنین حوادثی نبود. برای مثال ترامپ به اشتباه، نبرد «مك هنری» را در جریان استقلال آمریکا دانست. در حالی که این نبرد در سال ۱۸۱۲ و دهه‌ها بعد از استقلال آمریکا رخ داد.

ترامپ دستور داده بود طی برگزاری مراسم جشن روز استقلال آمریکا رژه تانك‌ها و پرواز هواپیماها به‌نمایش گذاشته شوند. وی صبح پنجشنبه در پیامی توییتری نوشت: مردم از دور و نزدیك آمده‌اند تا به ما ملحق شوند و امشب، آنچه شاهدش هستید یکی از بزرگ‌ترین مراسم‌ها در تاریخ کشور است. وی همچنین وعده داد: این مراسم شامل بزرگ‌ترین حضور جنگنده‌های مدرن و پیشرفته ارتش باشد. شاید هواپیمای شخصی ریاست جمهوری هم پروازی نزدیك به زمین و با صدای کم بر فراز جمعیت داشته باشد. مراسم گرچه با بارش باران به مدت ۴۵ دقیقه به تأخیر افتاد، اما شامل چند پرواز جنگنده بر فراز جمعیت ازجمله هواپیمای شخصی ریاست جمهوری و سخنرانی ترامپ و آتش بازی بود.

دموکرات‌ها در نامه‌ای به ترامپ مراتب شکایت خود را درباره برنامه‌های وی نوشتند و اعلام کردند که انجام این رویدادها با هزینه مردمی صورت گرفته و نقض کنوانسیون مراسم‌های سیاسی و غیرحزبی بوده است. به نوشته روزنامه واشنگتن پست، بخشی از هزینه این مراسم از جمله مبلغ ۲/۵ میلیون دلار از محل بودجه خدمات پارك‌های ملی تأمین شده است. بعضی از منتقدان ترامپ هم با تجمع در نزدیکی محل برگزاری مراسم «درود بر آمریکا» یك بادکنك بزرگ به شکل دونالد ترامپ را در این مکان قرار دادند.